

PRELIMINARIŲ VEIKLOS REZULTATŲ IR VEIKLOS PROGNOZIŲ SKELBIMO REKOMENDACIJOS

Akcinių bendrovių veiklos rezultatai yra viena iš svarbiausių informacijos rūšių, dominančių esamus ir potencialius investuotojus. Ši informacija dažniausiai turi didelę įtaką bendrovės vertybinių popierių kainai ir kartu lemia investuotojų apsisprendimą pirkti ar parduoti turimus vertybinius popierius. Teisės aktuose nustatyti atitinkami reikalavimai, užtikrinantys investuotojams bei kitiems rinkos dalyviams galimybę operatyviai ir vienodomis sąlygomis susipažinti su bendrovių, kurių vertybiniai popieriai yra įtraukti į prekybą Vilniaus vertybinių popierių biržoje (toliau – VVPB), veiklos rezultatais.

PRELIMINARŪS REZULTATAI

Preliminarus bendrovės finansinių metų rezultatas – preliminarus pelnas arba nuostolis – tai pirminiais skaičiavimais nustatytas, bet dar nepatvirtintas pasibaigusių finansinių metų rezultatas. Laikytina, jog preliminarus finansinių metų veiklos rezultatas nustatomas ne vėliau kaip tuo laiko momentu, kai specialisto parengtą pelno (nuostolių) ataskaitos projektą pasirašo (ar nustatytam preliminariam veiklos rezultatui kitu būdu pritaria) įmonės vadovas.

Po finansinių metų preliminarų rezultatų paskelbimo teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais yra skelbiamos jau audituotos ir visuotinio akcininkų susirinkimo patvirtintos finansinės ataskaitos.

AB „Vilniaus vertybinių popierių birža“ taisyklių (2007-10-31) 24.4 punktas nustato reikalavimą paskelbti pranešimą apie preliminarų bendrovės rezultatą – finansinių metų pelną arba nuostolį:

- bendrovės, kurių vertybiniai popieriai įtraukti į VVPB prekybos sąrašus, privalo paskelbti pranešimą apie preliminarų bendrovės finansinių metų rezultatą (pelną ar nuostolį);
- pranešimas turi būti paskelbtas per VVPB informacijos atskleidimo sistemą lietuvių ir anglų kalbomis per 2 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos;
- jeigu audituotoje emitento metinėje finansinėje atskaitomybėje nurodytas finansinių metų rezultatas skiriasi nuo paskelbto preliminarus rezultato daugiau kaip 10 %, emitentas privalo nedelsdamas pateikti pranešimą, paaiškinantį tokio nukrypimo priežastis.

PROGNOZĖS

Veiklos prognozė yra suprantama kaip bendrovės veiklos rezultato – pelno (nuostolių) arba kitų bendrovės veiklos rodiklių prognozė. Pelno prognozė – tai formuluotė, tiesiogiai arba netiesiogiai nurodanti einamojo finansinio laikotarpio ir (arba) po jo einančių finansinių laikotarpių tikėtino pelno ar nuostolių dydį arba jų didžiausias bei mažiausias ribas, arba pateikianti duomenų, kuriais remiantis galima apskaičiuoti šį būsimo pelno ar nuostolių dydį, įskaitant atvejus, kai konkretus skaičius neminimas ir kai žodis „pelnas“ nevartojamas.

Be pelno rodiklio, emitentas gali prognozuoti ir kitus rodiklius, apibūdinančius veiklos tendencijas (pardavimus, atsargas, išlaidas, įsipareigojimus ir pan.), t. y. tą informaciją, kuri pateikiama jo finansinėse ataskaitose ir (arba) metiniame (atitinkamame tarpiniame) pranešime.

Bendrovės nuožiūra gali būti skelbiami preliminarūs arba prognozuojami papildomi – kitaip vadinamieji **alternatyvūs veiklos rodikliai** (angl. *alternative performance measures*). Tai tokie rodikliai, kurių pagal taikomus apskaitos standartus rengiamose finansinėse ataskaitose gali ir nebūti, tačiau jie turi būti nesunkiai nustatomi remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. Tinkamai naudojami ir pateikiami, šie rodikliai gali suteikti investuotojams atitinkamos papildomos informacijos ir kai kuriais atvejais padėti geriau suprasti įmonės finansinę padėtį ir veiklos strategiją. Alternatyvių rodiklių pavyzdžiais galėtų būti: EBITDA arba pelnas prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą ir amortizaciją; EBITDA marža (EBITDA/ Pardavimai ir paslaugos), grynojo pelningumo rodiklis (Grynasis pelnas/ Pardavimai ir paslaugos), investicijos į gamybą, gamybos apimtys natūrine išraiška ir kt.

AB „Vilniaus vertybinių popierių birža“ taisyklių 24.5 punktas nustato emitentui galimybę skelbti ataskaitinio laikotarpio (metų, ketvirčio, mėnesio) veiklos prognozes:

- prognozių skelbimas neprivalomas;
- jeigu emitentas pateikia pranešimą apie planuojamus ateinančio ataskaitinio laikotarpio (metų, ketvirčio, mėnesio) veiklos rezultatus, jis privalo paaiškinti prognozes ir nurodyti aplinkybes bei prielaidas, kuriomis tos prognozės yra grindžiamos;
- jeigu emitento prognozė pasikeičia – emitentas mano, kad faktinis veiklos rezultatas skirsis nuo paskelbtų prognozių daugiau kaip 10%, tai emitentas privalo nedelsdamas pateikti pranešimą ir patikslinti prognozę, taip pat paaiškinti tokio nukrypimo priežastis. Jeigu prielaidos, kuriomis buvo grindžiamos paskelbtos prognozės, negali būti įgyvendintos, emitentas privalo tai atskleisti atitinkamame pranešime.

ESMINIAI ĮVYKIAI

Vertybinių popierių komisijos Informacijos apie emitentų esminius įvykius atskleidimo taisyklės (2004, nutarimas Nr. 26, 2007, nutarimas Nr. 1K-7) įpareigoja emitentą informuoti visuomenę bei priežiūros institucijas apie esminius įvykius – su emitento veikla susijusius ir jam žinomus ar privalomus žinoti įvykius, galinčius turėti didelį poveikį jo išleistų vertybinių popierių rinkos kainai :

- priklausomai nuo emitento dydžio, veiklos pobūdžio ir kitų veiksnių emitento esminiu įvykiu gali būti: preliminarus ataskaitinio laikotarpio (ketvirčio, metų) emitento veiklos rezultatas (grynasis pelnas arba nuostolis) (6.7 p.) arba kiti esminiai įvykiai (6.25 p.);
- informacinį pranešimą apie esminį įvykį emitentas privalo pateikti nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 24 valandas nuo jo įvykimo, nuo sužinojimo apie jį arba nuo tos dienos, kai tapo aišku, kad įvykis yra esminis;
- pranešimą apie esminį įvykį emitentas turi pateikti Vertybinių popierių komisijai, reguliuojamos rinkos operatoriui (VVPB), Vertybinių popierių rinkos įstatymo 28 str. nustatyta tvarka paskelbti viešai ir įdėti į Centrinę reglamentuojamos informacijos bazę bei paskelbti savo interneto tinklalapyje. Tais atvejais, kai emitentas yra sudaręs

sutartį su OMX Exchanges Ltd dėl viešo informacijos skelbimo informacijos atskleidimo ir platinimo sistemoje (CNS), pranešimą pakanka paskelbti per šią VVPB sistemą ir savo interneto tinklalapį.

Pagal šių Taisyklių 16 p. nuostatas tokia pat tvarka turi būti informuojama ir apie paskelbtos informacijos pokyčius.

VEIKLOS RODIKLIŲ IR PROGNOZIŲ SKELBIMO REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į Vertybinių popierių komisijos atlikto tyrimo, kuriuo buvo siekta išsiaiškinti pelno prognozių ir preliminaraus pelno skelbimo praktiką bei problemas, išvadas ir vadovaujantis Europos Komisijos bei Europos vertybinių popierių rinkų reguliavimo institucijų komiteto (CESR) teisės aktuose pateiktomis rekomendacijomis bei visuotinai priimta praktika, pateikiame preliminarių veiklos rezultatų ir veiklos prognozių skelbimo rekomendacijas.

Pirminiais skaičiavimais nustatyti veiklos rezultatai bei parengtos veiklos prognozės iki jų viešo paskelbimo teisės aktų nustatyta tvarka yra laikytini viešai neatskleista informacija, o jų nustatymas – esminiu įvykiu.

Skaičiuojant ir skelbiant preliminarūs ar prognozuojamus duomenis, būtina vadovautis toliau nurodytais bendraisiais principais:

1. Preliminarūs ar prognozuojami duomenys turėtų būti:

- suprantami, t. y. skelbiami duomenys neturi būti pernelyg sudėtingi investuotojui;
- patikimi, t. y. viešai skelbiami prognozuojami rodikliai turi būti nustatyti remiantis išsamia bendrovės ankstesnių laikotarpių veiklos rezultatų analize, jos apskaitos politika ir veiklos strategija, pasirinkta atsižvelgiant į bendrovės planus, padėtį rinkoje bei jos perspektyvas, veiklos riziką, teisinės ar mokestinės aplinkos pokyčius, numatomus finansinės veiklos (numatomi įsigijimai ar netekimai, išipareigojimai trečiosioms šalims ir t. t.) ar technologinius pokyčius bei kitus veiksnius;

- palyginami, t. y. skelbiami prognozuojami dydžiai ir preliminarūs rezultatai turi būti apskaičiuoti taip, kad juos būtų galima palyginti su atitinkamais bendrovės istorinės finansinės informacijos duomenimis arba duomenimis, parengtais remiantis istorine finansine informacija bei vėliau nustatytais ir skelbiamais faktiniais duomenimis. Prognozės turi būti rengiamos ir skelbiamos nuosekliai (tuo pačiu nusistatytu periodiškumu) ir taip, kad jas būtų galima palyginti su anksčiau skelbtomis prognozėmis.

-aktualūs, t. y. siekiant išvengti galimo pasinaudojimo viešai neatskleista informacija, **preliminarūs** veiklos rezultatai turi būti skelbiami nedelsiant po jų nustatymo, nelaukiant teisės aktuose nurodyto skelbimo termino pabaigos; jei yra skelbiamos veiklos **prognozės**, jos turi būti skelbiamos tokiu metu, kad galėtų daryti įtaką ekonominiams investuotojų sprendimams, o tikslinamos ir aiškinamos nelaukiant ataskaitinio laikotarpio pabaigos, t. y. nedelsiant, kai tik paaiškėja, kad faktinis veiklos rezultatas skirsis nuo paskelbtų prognozių daugiau kaip 10%.

2. Konsoliduotą finansinę atskaitomybę rengiantis emitentas privalo skelbti preliminarūs metinius savo ir grupės veiklos rezultatus. Turi būti skelbiami preliminarūs finansinio laikotarpio rezultatai – **preliminarus pelnas (nuostolis) prieš mokesčius**; papildomai gali būti skelbiamas preliminarus grynasis pelnas (nuostolis). Šiuo atveju turi būti konkrečiai nurodyta, koks pelnas yra skelbiamas.

3. Jei emitentas rengia konsoliduotą finansinę atskaitomybę, jo rengiamos ir skelbiamos prognozės turi apimti visos įmonių grupės prognozuojamus duomenis, tačiau papildomai gali būti skelbiamos ir atskiros emitento prognozės – tuo atveju skelbiant informaciją apie faktinį prognozių vykdymą, turi būti pateikiami atitinkamai grupės (ir emitento) duomenys.

4. Skelbiant pelno prieš mokesčius prognozę ar preliminarų pelno prieš mokesčius rezultatą, papildomai turėtų būti atskleidžiama tikėtina mokesčių įtaka tais atvejais, kai bendrovei taikomi išskirtiniai mokesčiai ir tais atvejais, kai galima numatyti, kad jie bus neįprastai dideli ar neįprastai maži.

5. Jei po to, kai veiklos prognozės jau yra paskelbtos, įvyksta reikšmingi įvykiai ar veiklos pokyčiai, turi būti įvertinama, ar paskelbtąsias prognozes reikia koreguoti. Pvz., paskelbtiems duomenims gali turėti įtakos reikšmingi kitų įmonių įsigijimai ar netekimai, teisminių ginčų baigtis, stichinės nelaimės, aktualių teisės aktų pasikeitimas, pastebėtos reikšmingos klaidos ir t. t. Atsiradus pagrįstų priežasčių, dėl kurių veiklos prognozės negalės būti įvykdytos ar bus viršytos daugiau kaip 10 proc., nedelsiant turi būti skelbiamos pakoreguotos prognozės ir nurodomos jų koregavimo priežastys. Jei finansinių metų eigoje skelbtų prognozuojamų rodiklių ir faktinių rezultatų duomenys reikšmingai skiriasi, tačiau emitentas neskelbia informacijos apie prognozių koregavimą, yra laikoma, kad paskelbta prognozė iki prognozuojamo laikotarpio pabaigos bus įvykdyta.

6. Jei paskelbus preliminarinius veiklos rezultatus išaiškėja klaidų, dėl kurių rezultatai yra perskaičiuojami, po taisymo jie turi būti skelbiami iš naujo kartu paaiškinant taisymo priežastį.

7. Turi būti skelbiami tiksliausiai įmonės veiklos rezultatus apibūdinantys rodikliai (prognozuojami rodikliai); jie turi būti atskleidžiami nuosekliai, pastoviai – įvedus naują rodiklį arba pakeitus vieną rodiklį kitu, turi būti paaiškintos to keitimo priežastys.

8. Skelbiant prognozuojamus rodiklius bei faktinius jų įvykdymo dydžius, turėtų būti pateikiama aiški, glausta ir konkreti informacija – nurodomas laikotarpis arba data, kuriai pateikiama informacija, įvardijamas rodiklis ar rodikliai, nurodomi jų dydžiai, matavimo vienetai ir, jei yra galimybė, pateikiami rodikliai lyginami su ankstesnio laikotarpio atitinkamais dydžiais, o skelbiant faktinį įvykdymą – su prognozuotais dydžiais.

Viešai skelbiant nepriklausomų auditorių patikrintas veiklos prognozes, faktas, kad jos yra patikrintos auditorių, turi būti aiškiai nurodytas pranešime – reikia pateikti nepriklausomų auditorių nuomonę arba pažymėti šį faktą ir duoti nuorodą į auditorių išvadą. Priešingu atveju yra laikoma, kad prognozė auditorių netikrinta.

9. Skelbiant alternatyvius preliminarinius ar prognozuojamus bei faktinius veiklos rodiklius, be pirmiau nurodytų reikalavimų papildomai turėtų būti atskleista rodiklio sudėtis (skaičiavimo formulė) arba pateikta nuoroda į dokumentą (pvz. bendrovės metinį ar tarpinį pranešimą, informaciją interneto tinklalapyje ir pan.), kuriame būtų pateikiama rodiklio skaičiavimo formulė.

Emitentas yra atsakingas už veiklos prognozių ir preliminarinių duomenų skelbimą ir turi užtikrinti, kad jie neklaidintų investuotojų.

Pasitaiko atvejų, kai vengiama ar atidėliojama viešai skelbti neigiamus preliminarinius veiklos rezultatus ar įvykius, turinčius ar vėliau turėsiančius neigiamos įtakos bendrovės galutiniams veiklos rezultatams ir skelbtų prognozių vykdymui. Tačiau savalaikis ir tinkamas net ir neigiamos informacijos atskleidimas rodo bendrovės vadovų atvirumą ir sąžiningumą investuotojų atžvilgiu, skatina pasitikėjimą emitentu ir jo vadovais, užkerta kelią įvairių gandų skleidimui bei klaidinančio įspūdžio apie bendrovės finansinę padėtį sudarymui. Skelbiant tokius rezultatus, kartu gali būti nurodyta, kokių priemonių imtasi ar bus imamasi susidariusiai padėčiai ištaisyti.

Atvejais, kai dėl pablogėjusios emitento finansinės padėties ar kitų jam nepalankių aplinkybių yra keičiami iki tol skelbti rodikliai ir nepaaiškinamos rodiklių keitimo naujais priežastys, taip pat kai nesilaikoma rodiklių skelbimo periodiškumo, Vertybinių popierių komisijos yra vertinami kaip klaidinančios informacijos skleidimas ir tuo pagrindu gali būti taikomos teisės aktuose numatytos sankcijos.

Nors tam tikrais atvejais, kai emitentas gali patirti finansinės ar konkurencinės žalos, teisės aktai leidžia atidėti viešą informacijos paskelbimą (ji pateikiama tik Vertybinių popierių komisijai su žyma „Konfidenciali informacija“), preliminarūs veiklos rezultatai ar anksčiau skelbtus duomenis tikslinanti informacija neturėtų būti laikoma finansinę ar konkurencinę žalą sąlygojančia informacija. Išskirtiniais atvejais, kai dėl objektyvių ir ne nuo bendrovės priklausančių priežasčių reikiama informacija negali būti paskelbta laiku, turi būti pateiktas pranešimas su nurodytomis vėlavimo priežastimis ir tikėtina informacijos paskelbimo data.